

**OTM HAMDA UMUMTA'LIM MAKTABLARINING O'ZARO
HAMKORLIGIDA BOSHLANG'ICH SINFLARDA FANLARARO
INTEGRATSIYALASHGAN DARSLARNI SAMARALI TASHKIL ETISH**

Shomurodova Sitorabonu Hoshim qizi

Xalqaro Nordik universiteti F.f.f.d (PhD)

Inomova Dilrabo Komilovna

Xalqaro Nordik universiteti, Ta'lim tarbiya nazariyasi

(Boshlang'ich ta'lim) yo'nalishi 2-bosqich magistranti

Annotatsiya: *Oliy ta'lim muassasalari va umumta'lim maktablari o'rtasidagi hamkorlik, ta'lim jarayonini yanada samarali va sifatli tashkil etish uchun muhim ahamiyatga ega. Bu hamkorlik, ayniqsa, boshlang'ich sinflarda fanlararo integratsiyalashgan darslarni tashkil etishda o'zining ijobiy ta'sirini ko'rsatadi. Fanlararo integratsiyalashish, o'quvchilarning bilimlarini yanada kengaytirish, ularning fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish va amaliy ko'nikmalarini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu tezisda OTM hamda umumta'lim maktablarining o'zaro hamkorligida boshlang'ich sinflarda fanlararo integratsiyalashgan darslarni samarali tashkil etish haqida ma'lumotlar berilgan.*

Kalit so'zlar: *hamkorlik, boshlang'ich sinflar, fanlararo integratsiyalashgan darslar, bilim, ko'nikmalar, tanqidiy fikrlash.*

Boshlang'ich sinflarda fanlararo integratsiyalashgan darslar, o'quvchilarga bir nechta fanlar bo'yicha bir vaqtning o'zida bilim olish imkoniyatini beradi. Bu yondashuv, o'quvchilarning bilimlarini bir-biriga bog'lash, ularning o'zaro aloqalarini tushunish va yanada chuqurroq o'rganishlariga yordam beradi. Masalan, matematikani o'qitishda, o'quvchilar matematik hisob-kitoblarni amalga oshirish bilan birga, tabiatshunoslik fanida o'zlarining atrof-muhitni tushunishlarini rivojlantirishlari mumkin. Bu jarayonda, OTM va umumta'lim maktablarining o'zaro hamkorligi juda muhimdir. OTM va umumta'lim maktablari o'rtasida o'zaro hamkorlikni rivojlantirish uchun bir qator strategiyalarni amalga oshirish mumkin. Birinchi navbatda, OTM professor-o'qituvchilari umumta'lim maktablariga tashrif buyurib, o'quvchilarga o'z fanlari bo'yicha darslar o'tkazishlari mumkin. Bu, o'quvchilarga OTMda o'qish imkoniyatlarini ko'rsatish, ularni rag'batlantirish va bilimlarini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, umumta'lim maktablari o'qituvchilari OTMda o'tkaziladigan seminarlar va treninglarda ishtirok etishlari, yangi pedagogik uslublar va metodlarni o'rganishlari mumkin.[1]

OTM va umumta'lim maktablari o'rtasida o'zaro loyihalar va tadbirlar tashkil etish ham muhimdir. Masalan, fanlararo integratsiyalashgan loyiha ishlari, o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. O'quvchilar, bir guruh sifatida, muayyan mavzuni o'rganish, tadqiqotlar o'tkazish va natijalarni taqdim etish

orqali o'zaro hamkorlik qilishlari mumkin. Bu jarayonda, o'quvchilar o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash, jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantirish va o'z fikrlarini ifoda etish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Fanlararo integratsiyalashgan darslarni samarali tashkil etish uchun, o'qituvchilar o'zaro hamkorlikda ishlashlari zarur. O'qituvchilar, fanlararo darslarni rejalashtirishda bir-biriga yordam berishlari, o'z bilim va tajribalarini baham ko'rishlari kerak. Bu, o'qituvchilarning o'zaro fikr almashishlari, yangi g'oyalarni ishlab chiqishlari va o'quvchilarga yanada qiziqarli va samarali darslar o'tkazishlariga yordam beradi. O'quvchilarning fanlararo integratsiyalashgan darslarda ishtirok etishlari, ularning motivatsiyasini oshirishga ham yordam beradi. O'quvchilar, bir nechta fanlarni birlashtirgan darslarda ishtirok etganlarida, o'zlarini qiziqish bilan o'rganishga undaydigan yangi tajribalarni his etadilar. Bu jarayonda, o'qituvchilar o'quvchilarning qiziqishlarini hisobga olib, darslarni yanada qiziqarli va interaktiv shaklda o'tkazishlari kerak. O'quvchilarga turli xil faoliyatlar, o'yinlar, loyiha ishlari va amaliy mashg'ulotlar orqali darslarni jonlantirish mumkin.[2]

Fanlararo integratsiyalashgan darslar, o'quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. O'quvchilar, bir nechta fanlar bo'yicha bilimlarni birlashtirgan holda, muammolarni hal qilish, yangi g'oyalarni ishlab chiqish va o'z fikrlarini ifoda etish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu jarayonda, o'qituvchilar o'quvchilarga muammolarni hal qilishda yordam berishlari, ularning fikrlarini qo'llab-quvvatlashlari va yangi g'oyalarni rivojlantirishga rag'batlantirishlari kerak.[3]

Umuman olganda, OTM va umumta'lim maktablari o'rtasidagi hamkorlik, boshlang'ich sinflarda fanlararo integratsiyalashgan darslarni samarali tashkil etish uchun muhim ahamiyatga ega. Bu hamkorlik, o'quvchilarning bilimlarini kengaytirish, ularning fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish va amaliy ko'nikmalarini oshirishda yordam beradi. O'qituvchilar o'zaro hamkorlikda ishlashlari, yangi pedagogik uslublarni o'rganishlari va o'quvchilarga qiziqarli va samarali darslar o'tkazishlari kerak. Bu jarayonda, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish, tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish va jamoaviy ish ko'nikmalarini oshirish muhimdir. Fanlararo integratsiyalashgan darslar, o'quvchilarga o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash imkonini beradi. O'quvchilar, bir nechta fanlar bo'yicha o'zaro bog'liq mavzularni o'rganish orqali, o'z bilimlarini yanada chuqurlashtiradilar. Bu jarayonda, o'qituvchilar o'quvchilarga muammolarni hal qilishda yordam berishlari, ularning fikrlarini qo'llab-quvvatlashlari va yangi g'oyalarni rivojlantirishga rag'batlantirishlari kerak. O'qituvchilar o'zaro hamkorlikda ta'lim jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilish uchun turli strategiyalarni qo'llashlari mumkin. Ta'lim tizimida hamkorlik, o'qituvchilarning bir-birlariga yordam berishlari, tajribalarini baham ko'rishlari va o'quvchilarga yanada sifatli ta'lim berishlari uchun muhimdir. O'qituvchilarning birinchi strategiyalaridan biri jamoaviy rejalashtirishdir. O'qituvchilar birgalikda dars rejalashtirish orqali o'zaro fikr almashadilar va har birining tajribasidan foydalangan holda darsni yanada qiziqarli va samarali qilishga harakat qiladilar. Jamoaviy rejalashtirishda, o'qituvchilar o'z fanlariga oid bilimlarini birlashtirib,

darslar orasida bog'lanishlar yaratishlari mumkin. Masalan, bir o'qituvchi tarix fanidan dars berayotgan bo'lsa, boshqa o'qituvchi adabiyot fanidan dars berib, tarixiy voqealarni adabiy asarlar orqali ko'rsatishi mumkin. Bu esa o'quvchilarga yanada kengroq va chuqurroq tushuncha berishga yordam beradi.[4]

O'qituvchilar o'zaro bilim almashish maqsadida seminarlar va treninglar o'tkazishlari ham muhimdir. Bunday tadbirlar, yangi pedagogik uslublar va metodlarni o'rganish imkoniyatini beradi. O'qituvchilar o'z tajribalarini baham ko'rish orqali bir-birlaridan o'rganishlari va yangi g'oyalarni amaliyotga tatbiq etishlari mumkin. Seminarlar va treninglar, shuningdek, o'qituvchilarning o'zaro aloqalarini mustahkamlashga yordam beradi. Ular o'zaro fikr almashish, muammolarni muhokama qilish va yangi g'oyalarni ishlab chiqish imkoniyatiga ega bo'lishadi. O'qituvchilar birgalikda loyihalar va tadbirlar tashkil etish orqali o'quvchilarning jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin. Bunday tadbirlar, o'quvchilarni bir-biriga yordam berishga, ijodiy fikrlashga va o'zaro hamkorlikda ishlashga undaydi. Misol uchun, o'quvchilar birgalikda ilmiy tadqiqotlar olib borishlari yoki san'at ko'rgazmalarini tashkil etishlari mumkin. Bunday faoliyatlar, o'quvchilarning o'zaro aloqalarini mustahkamlashga va jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. O'zaro kuzatish strategiyasi ham o'qituvchilar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytiradi. O'qituvchilar bir-birining darslarini kuzatishlari va o'z fikrlarini almashishlari orqali dars jarayonini yaxshilash imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu, o'qituvchilarning o'z darslarini yanada qiziqarli va samarali qilishlariga yordam beradi. O'qituvchilar o'zaro kuzatish jarayonida bir-birlarining kuchli tomonlarini va rivojlanishi kerak bo'lgan sohalarini aniqlashlari mumkin. Bu jarayon o'qituvchilarning o'zaro qo'llab-quvvatlashini kuchaytiradi va ta'lim sifatini yaxshilashga yordam beradi. Resurslar va materiallarni almashish ham o'qituvchilar o'rtasida hamkorlikni kuchaytirishning muhim bir usulidir. O'qituvchilar o'zaro o'quv materiallari, darsliklar va metodik qo'llanmalarni almashish orqali bir-birlarining darslarini yanada qiziqarli va foydali qilishlari mumkin. Bu, o'qituvchilarning o'z ishlarida yangiliklar kiritishga va o'quvchilarga yanada sifatli ta'lim berishga yordam beradi. O'qituvchilar o'zaro resurslarni almashish orqali bir-birlarining tajribalaridan foydalanishlari va yangi g'oyalarni amaliyotga tatbiq etishlari mumkin. O'qituvchilar o'quvchilarning fikrlarini inobatga olish orqali hamkorlikni kuchaytirishlari kerak. O'quvchilarning fikr va talablarini hisobga olib, darslarni rejalashtirish va o'tkazish, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishga yordam beradi. O'quvchilar o'z fikrlarini bildirishlari va dars jarayonida faol ishtirok etishlari uchun qulay muhit yaratish muhimdir. O'qituvchilar o'quvchilarning fikrlarini tinglash orqali ularning ehtiyojlarini yaxshiroq tushunishlari va darslarni shunga muvofiq tashkil etishlari mumkin.[5]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, OTM va umumta'lim maktablari o'rtasidagi hamkorlik, boshlang'ich sinflarda fanlararo integratsiyalashgan darslarni samarali tashkil etish uchun muhim ahamiyatga ega. Bu hamkorlik, o'quvchilarning bilimlarini kengaytirish, ularning

fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish va amaliy ko'nikmalarini oshirishda yordam beradi. O'qituvchilar o'zaro hamkorlikda ishlashlari, yangi pedagogik uslublarni o'rganishlari va o'quvchilarga qiziqarli va samarali darslar o'tkazishlari kerak. Bu jarayonda, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish, tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish va jamoaviy ish ko'nikmalarini oshirish muhimdir. OTM va umumta'lim maktablari o'rtasidagi hamkorlik, ta'lim jarayonini yanada samarali va sifatli tashkil etish uchun zarurdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abduqodirov, A. (2021). "Ta'limda fanlararo integratsiya: nazariya va amaliyot". Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
2. Rahmonov, S. (2020). "Boshlang'ich ta'limda fanlararo yondashuv". Samarqand: Samarqand davlat universiteti.
3. Karimova, M. (2022). "Integratsiyalashgan darslar: metodik qo'llanma". Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti.
4. Tursunova, G. (2023). "Boshlang'ich sinflarda fanlararo integratsiya: tajribalar va g'oyalar". Buxoro: Buxoro davlat universiteti.
5. Murodov, F. (2021). "Ta'lim tizimida fanlararo aloqalar: nazariy va amaliy jihatlar". Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim muassasalari assotsiatsiyasi.
6. Xolmatova, D. (2022). "Boshlang'ich ta'limda interaktiv metodlar va fanlararo integratsiya". Urganch: Urganch davlat universiteti.
7. Qodirova, N. (2020). "Fanlararo integratsiya: o'qituvchilar uchun qo'llanma". Qarshi: Qarshi davlat universiteti.
8. Isroilov, A. (2023). "Innovatsion yondashuvlar va fanlararo integratsiya: boshlang'ich ta'limda yangi g'oyalar". Toshkent: O'zbekiston davlat pedagogika universiteti.